

БОРОТЬБА ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ: ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вишня В.Б.

доктор технічних наук, професор
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 62-52

ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ТА МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У БОРОТЬБИ З ВИКРАДАННЯМ ВАНТАЖІВ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ

Стаття стосується аналізу сучасних технічних засобів та інформаційних технологій, які можуть використовуватися окремими підрозділами національної поліції України для боротьби з викраданнями вантажів на залізницях, зокрема, з составів, що рухаються.

Ключові слова: *вантажі, викрадання, доказова база, розкриття злочину, технічне рішення, контроль вантажоперевезень, оперативний контроль нестачі вантажів, ваговимірвальна система.*

Постановка проблеми. Економічний стан будь-якої країни досить сильно залежить від ефективності роботи її транспортних артерій. Своєчасність та надійність доставки вантажу від постачальника до споживача запорука успішного функціонування як окремих підприємств, так і економіки держави в цілому.

Разом з тим за останні роки на залізницях України відмічається стійка тенденція зростання злочинності, зокрема у сфері вантажоперевезень. За 2015 рік на “Укрзалізниці” було оформлено більше 20 тисяч комерційних актів стосовно порушень вимог транспортування вантажів, що були передані залізницям на відповідальне зберігання. Багата кількість з цих актів стосувалась нестачі високоліквідних вантажів (мастильно-паливні матеріали, вугілля, металопрокат та інші). В той же час, при значному рості загальної кількості викрадань відсоток їх розкриття суттєво зменшився і складає лише 82%.

Такий стан боротьби зі злочинністю у сфері вантажоперевезень на нашу думку обумовлюється наступним:

1. Сьогодні викраданням вантажів займаються не окремі особи, яким не вистачає коштів на існування, а достатньо організовані групи злочинців з добре поставленою розвідкою та контррозвідкою, з налагодженою системою транспортування і збуту викраденого. Досить часто злочинці через співробітників “Укрзалізниці” на станціях формування і обробки вантажів або стрілків ВОХОР отримують зведення про розташування вагонів з високоліквідним вантажем у залізничному составі та рівні охорони.

2. Змінилися методи викрадання. Раніше такі злочини скоювалися на невеличких станціях, де зупинявся потяг, або на станціях відстою чи переформування. Сьогодні викрадання, наприклад, металевого листу чи прокату здійснюється в основному при русі потягу шляхом скидання вантажу на дільницях заниженого ходу потягу. Використовуються і навмисні зупинки потягу. Часто з метою маскуванія місця скоєння злочину інсценуються декілька зупинок, рознесених на десятки кілометрів.

3. Не витримує критики існуюча система контролю наявності вантажу зі сторони “Укрзалізниці”. Сьогодні такий контроль здійснює прийомоздавач на пунктах комерційного огляду (ПКО). Таких ПКО, наприклад, на Придніпровській залізниці усього 10 і це при загальному протягу залізничних шляхів близько 4447 км. Якщо враховувати, що прийомоздавач працює при любых метеорологічних умовах і на протязі доби, то якість його роботи залежить від сумлінного виконання своїх обов’язків і результати праці не можна вважати об’єктивними.

Але не тільки це є приводом для затримання факту фіксації злочину і початку його розслідування. Діюча система контролю вантажоперевезень змушує прийомоздавача у разі виявлення нестачі вантажу визначити кількість нестачі та оформити Акт загальної форми, що прямує разом з потягом до утримувача вантажу. І тільки у разі згоди утримувача вантажу складається комерційний акт на вантаж, який пересилається назад до місця оформлення Акту загальної форми і починаються дії по розшуку злочинців. (Справа у тому, що не всі утримувачі вантажу потребують складання комерційного акту, бо часто виплати зарубіжним партнерам за несвоєчасну доставку залишків вантажу коштує більш ніж викрадений вантаж і кожний час його документального оформлення дорого коштує). Таким чином правоохоронним органам доводиться займатися справою викрадання лише після того, як матеріали до них доходять. Тобто маємо факт втрати часу, а звідсіля й низький рівень розкриття злочину.

Якщо все викладене просумувати, то головною причиною, що зволікає боротьбу з викраданням вантажів на залізницях, є відсутність доказової бази звернення викрадання на конкретній дільниці залізної дороги та часу скоєння злочину, оперативного контролю за вантажами, які транспортуються, на шляху від постачальника до одержувача.

Виклад основного матеріалу. Запропоноване автором технічне вирішення проблеми контролю вантажоперевезень на залізницях дозволить частково вирішити проблеми, що викладенні вище. А саме, пропонується здійс-

нювати безупинний технічний контроль вантажів від станції завантаження до приймача вантажу. З цією метою пропонується обладнати на ряді станцій ваговимірювальні пункти, що будуть здійснювати операцію зважування вагонів з вантажем без зупинки потягу і порівнювати отриманні данні зі зведеннями натурного листа. У разі розбіжності фіксується факт нестачі вантажу і інформація про це пересилається до лінійного підрозділу міліції та керівництва залізниці. У наявності будемо мати приклад оперативного реагування на факт скоєння злочину, що по свіжим слідам дозволить більш ефективно його розкривати та розслідувати.

Структурна схема такого ваговимірювального пункту приведена на рис.1.

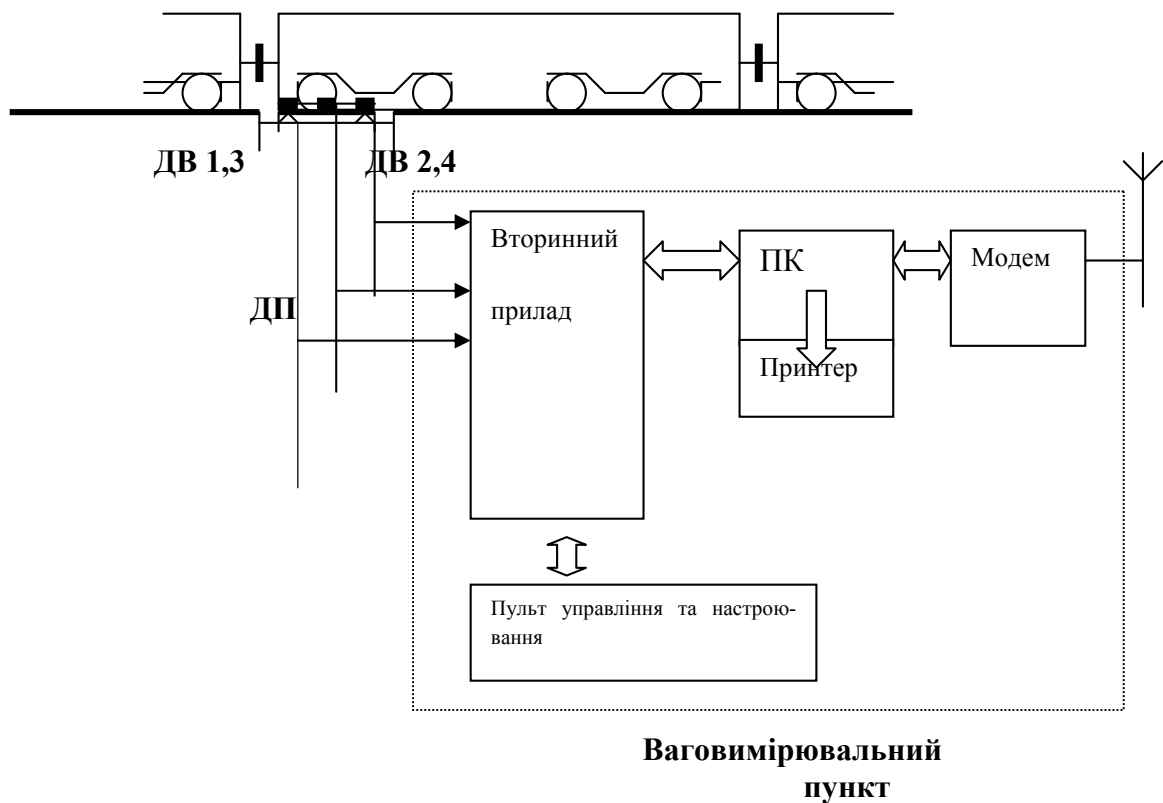

Рис.1. Загальна структура електронної ваговимірювальної системи для контролю вантажів на залізниці: ДВ – датчики ваги, ДП – датчик положення

Для ефективного використання ваговимірювальних пунктів необхідно здійснення організаційних заходів, які б визначали доцільні місця їх розташування на залізницях країни (стикових, вузлових і інших станціях, під'їзних коліях постачальників коштовних вантажів) і видів маршрутів, що підлягають контролю. Крім того, боротьба з викраданнями вантажів на залізницях за допомогою ваговимірювальних систем можлива лише у тому разі, коли усі контрольні пункти будуть об'єднанні у єдину інформаційну мережу Управління національної поліції України або "Укрзалізниці". Натурний лист, що складається на потяг, повинен переправлятися по мережі на усі ваговимірювальні

пункти на шляху слідування потягу. Наявність інформації натурального листа на контрольному пункті (номери вагонів у порядку їхнього розташування у поїзді; вага вантажу в кожному вагоні; найменування залізниць і пункти призначення; наявність пломб; номери вагонів, що супроводжуювані воєнізованою охороною, провідниками відправника вантажу чи вантажоодержувача) дозволить здійснити: 1) оперативне фіксування випадків викрадання вантажу вагонів по розбіжності обмірюваної маси вагона і даних супровідних документів; 2) установлення (територіально) можливого місця вчинення викрадання шляхом визначення ділянки між двома ваговимірювальними пунктами.

Відносно вирішення питання у якій мірі можливе застосування інформації ваговимірювальних пунктів як засобів доказової бази при розслідуванні фактів викрадань вантажів, то це стосується не тільки нормативно-правової регламентації використання конкретних технічних засобів, але й, в першу чергу, виділення вимог до метрологічних та інших характеристик вимірювання, джерел первинних даних та вихідних форм, які потрібні при розслідуванні. Важливим тут є розробка засобів захисту систем вагового контролю й оперативних даних від несанкціонованого доступу.

З точки зору доказової бази для розслідування викрадань кожний ваговимірювальний пункт повинен здійснювати вимірювання вантажу у русі з похибкою не більш 1%, а самі ваговимірювальні засоби – обов'язкове метрологічне атестування. Найбільша межа зважування та допустима швидкість руху потягу при контролі вантажів, спосіб зважування (повісний, повозиковий, повністю) не є важливими для доказової бази, а приймаються з урахуванням станційного обладнання, рухомого складу, інтенсивності руху потягів та ін.

Повний облік потрібної вихідної інформації, зміст і форми її для передачі по електронній мережі з метою фіксування та розслідування викрадань вантажів зараз проробляється. В результаті буде отримано алгоритм для об'єднання даних залізниць, відповідно руху потягів, і контрольної інформації ваговимірювальних пунктів та побудови реляційної інформаційної бази даних поліції України, щодо контролю вантажоперевезень на «Укрзалізниці».

Треба відмітити, що на першому етапі упровадження роботи планується використання ваговимірювальних пунктів лише для вибіркового контролю окремих вагонів та потягів з високоліквідним вантажем, але у перспективі буде здійснений перехід на контроль усіх вантажних потягів.

Висновок. У даній роботі ми спробували показати можливу схему реалізації електронного контролю вантажу, що транспортується по залізній дорозі, окремі достоїнства і проблеми використання отриманої інформації правоохоронними органами для оперативного розкриття викрадань на транспорті. В даний час на Україні в складі «Укрзалізниця» існують 6 окремих залізниць. Якщо встановити електронні ваговимірювальні системи на стикових станціях між залізницями і на великих вузлових станціях, де вибірково здійснювався би контроль маршрутних потягів з коштовним вантажем, тобто створити порядком 10-12 вагоконтрольних пунктів, задіяних у загальну інформаційну систему поліції України, то на шляху викрадання вантажів на

транспорті був би поставлений могутній заслін. Оперативність у виявленні розкрадань і ефективність використання інформації про вантажоперевезення при здійсненні оперативно пошукових заходів, скорочення термінів відшкодування нанесеного викраданням збитку цілком би компенсували витрати на створення й оснащення ваговимірювальних пунктів на залізницях.

Вишня В.Б. Вопрос разработки и методики использования современных информационно-технических средств подразделениями Национальной полиции Украины в борьбе с хищением грузов на железных дорогах. Стаття посвящена аналізу сучасних технічних засобів та інформаційних технологій, які можуть використовуватися окремими підрозділами національної поліції України для боротьби з хищенням вантажів на залізничних дорогах, в тому числі при русі поїздів.

Ключевые слова: вантажі, хищення, доказательна база, розкриття злочину, технічне рішення, контроль вантажоперевозок, оперативний контроль, нестача вантажу, ваговимірювальна система.

Vyshnya V.B. The issue of development and methods of use of modern information technology facilities of the National Police units of Ukraine in the fight against theft of goods on the railways. This article analyzes the modern technical equipment and information technology, which can be used by individual units of the Ukrainian National Police to combat theft of freight on the railways, including the movement of trains.

Keywords: cargo theft, the evidence base, the disclosure of the crime, the technical solution, the control of cargo, operational control, loss of cargo, weighing system.

Надійшла до редакції 24.03.2016

Пиріг І.В.

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.948.2

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕКСПЕРТНОЇ ТЕХНІКИ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто актуальні проблеми використання засобів експертної техніки в діяльності оперативних підрозділів Національної поліції. На основі аналізу думок науковців надано визначення експертної техніки та наведено класифікацію науково-технічних засобів, що застосовуються в практиці розслідування злочинів. Розглянуто сучасний стан технічного забезпечення діяльності оперативних підрозділів під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: розслідування, науково-технічне забезпечення, експертна техніка, оперативні підрозділи.

Постановка проблеми. Проблема застосування криміналістичної техніки під час збирання та дослідження доказів у різні часи приділялося достатньо уваги з боку вчених-криміналістів. Багато питань на сьогодні вирішено,